

Ingegerd Stensson:*

Att vara hi-fi-hustru

Första gången jag träffade på uttrycket high fidelity sade det mig ingenting. Jag slog emellertid upp det i en uppslagsbok, fann att fidelity betydde trohet och trodde att det rörde sig om något som sysslade med upprustning på det äktenskapliga samlivets område. Det var, som mina ärade läsare är väl medvetna om, ett allvarligt felslut.

Första gången jag kom i kontakt med high fidelity i praktiken var något senare när jag skulle fungera som kaffetillageriska vid det s.k. Heimdal-förbundets sammankomst hemma hos min blivande make. Heimdal-förbundet var en liten grupp tekniker, musiker och tonsättare som brukade träffas då och då för att lyssna på ljudåtergivningsapparatur. De hade förmodligen tagit sitt namn efter gudarnas väktare Heimdal, om vilken skalden vet att förtälja att

»han hör hur ullen stiger
ur lammens mankar
och hör det gro i kornet
på fjärran vallar».

Heimdal-förbundet är numera upplöst och väl är det, för medlemmarnas kaffe-

* Gift med Kjell Stensson, RT:s hi-fi-medarbetare sedan många år.

konsumtion var sådan att jag på allvar övervägde att koka kaffe i bryggghuspannan. Jag såg fram mot besöket i Johannes-hov, där min blivande make då bodde, med vissa förväntningar. Jag hade hört bostaden beskrivas i hänförda ordalag som utomordentligt högt belägen (det var åttonde våningen och det var ju ganska aktningvärt på den tiden innan barackbebyggelsen vid Hötorget var påtänkt ännu) och som en följd därav mycket ljus och solig. Det där med ljuset föreföll till allra första början högst överdrivet, ända tills jag kom underfund med att lägenheten visserligen hade ett enormt fönster men att detta skymdes av en åbakig träskiva med ett runt hål i. Detta var, fick jag lära, den direkta orsaken till att Heimdal-förbundet kallats till kaffedrickning. Träplanket benämndes baffel och det var något mycket fint när det gällde att jämföra olika högtalare. Denna baffel var ca 2,5 m i fyrkant och det var på tok för litet, kunde jag inhämta, och borde närmast betraktas som en hygglig ansats till en riktig baffel. När jag påpekade att mycket större kunde den inte bli med tanke på att takhöjden ju endast uppgick till 2,6 m upplystes jag om att detta visserligen var en riktig anmärkning, men ingenting hindrade — utöver det att lyssnarpositionerna kanske skulle bli lite

ovanliga och obekväma — att baffelns placeras i horisontalplanet.

Genom att värden på stället strax därefter ingick äktenskap förhindrades detta projekt att bli något annat än ett hugskott. Men snickerierna fortsatte. Nästa fas blev en högtalarlåda med en volym på 450 liter (eller kanske var det 550). Den hade ett enda runt hål frampå och en liten dörr på baksidan för att man skulle komma åt att byta högtalare i den. Den var, som alla vet som känner mer till om högtalarlådor än jag, högst åbakig och upplevde en kort period av aktiv tjänst innan den flyttades ut till sommarstället. Där är den nu en högst idealisk lekstuga och kan genom den invändiga beklädnaden med ljuddämpningsmaterial mycket väl gälla för att vara vinterbonad.

Även om Heimdal-förbundet är upplöst förekommer det i vårt hus en ganska jämn ström av vad jag kallar min makes »högtalarvänner». Det är oftast unga, tysta män med decibel i blicken. Efter att nu under ett antal år ha studerat dem och deras beteendemönster är jag beredd att utfärda följande signalement på den sanne hi-fi-entusiasten:

- 1) Han gläder sig inte åt de goda egenskaper som hans ljudanläggning har utan grämer sig desto intensivare över vad den saknar.
- 2) Han är beredd att lägga ner de enormaste summor för att åstadkomma bagatellartade förbättringar i dessa egenskaper.
- 3) Han är kompromisslös som en lärare i dogmatik vid ett jesuitkloster.
- 4) Han har kort stubin, dvs. han tänder och råkar i affekt med ytterligt kort varsel, åtminstone i ljudfrågor.
- 5) Han är enorm kaffekonsument och hans cigarettförbrukning gör att tobaksmonopolet bör räkna honom bland sina största tillgångar.
- 6) Han är vanligen utrustad med skägg.
- 7) Han lider av svår hörselnedsättning över hela tonregistret, åtminstone tyder de ljudstyrkor han använder vid musikklyssning otvetydigt på den saken.

»Och sedan sitter de där hur länge som helst och tittar på musiken!»

Punkt 6) kräver en liten utvikning, föranledd av min make. Han har nämligen framhållit att det där med skägg hos en »hi-fi-narkoman» (uttrycket är hans) inte får fattas som ett näraliggande sätt att bekänna kön på, tvärtom fyller det i hi-fisammanhang en högst funktionell uppgift. Det är nämligen så, framhåller min källa, att den verkliga klangsybariten gärna förenar skivspelning med intensiva studier av nålspetsens rörelser i skivspåret på nära håll. Om nu skägget har den rätta längden och den riktiga trimningen kan det utnyttjas som skivborste och användas för att avlägsna de förhatliga dammpartiklarna i spåret. Det är, fortfarande enligt samma källa, ett vackert exempel på hur man med en smula uppfinningsrikedom kan förena rent dekorativa uppgifter med praktiska ändamål, detta att gå omkring som en levande Dustbug (jag hoppas den sista termen är begriplig för mina läsare).

Efter vad jag har kunnat utröna är det högtalarna som är det besvärliga vid ljudåtergivning. Av skäl som jag inte förstår skall de testas (med ett slags otäckt ylande toner) ute i det fria, inte i ett vanligt rum där de skall användas. Jag fick den saken klar för mig när vi för ett par somrar sedan bodde ute på Lidingö. Då skulle det göras högtalartestningar i friluft. Högtalaren hade då plötsligt blivit något slags besjälad väsen med synförmåga, eftersom den prompt skulle grävas ner i jorden för att se in i en vinkel på 180 grader (om jag nu inte minns fel). Övningarna skulle starta kl. 04.00 på morgonen då man kunde förmoda att trafiken på angränsande vägar var minimal och grannarnas hundar låg och sov. Mycket riktigt, klockan 03.50 anlände två högtalarvänner, som utspisades med kaffe och tilltugg innan de begav sig ut i trädgården. Beklagligtvis visade det sig att övningarna stördes av oförmodade naturhinder: trafiken var obefintlig och hundarna sov men fåglarna var vakna och i full färd med sina stämövningar. Detta hördes förstås i testmikrofonen och betraktades som allvarligt störande. Detta förde med sig att övningarna uppsköts till påföljande morgon. Då hade antalet högtalarvänner utökats till sex, som anlände 03.45 och utspisades med kaffe, tilltugg och vänlighet. Sedan gick patrullen till anfall mot fåglarna: att se sex unga män springa runt i trädgården och schasa bort fåglar ur träden hör till de oförglömliga minnena. Tyvärr fick aktionen inte det avsedda resultatet: fåglarna tystnade nog, temporärt åtminstone, men grannarnas hundar vaknade och började ägna förehavandena på andra sidan häcken berättigad misstänksamhet. Tung är förvisso stundtals sanningssökarens lott!

Den äkta hi-fi-entusiasten förefaller inte att ha mycket till övers för musiken som konst. Han medför oftast egna skivor — ett tag var en skiva med vattendroppar och spikislagning utomordentligt på mo-

det — och jag har varit åsyna och åhöra vittne till en ung entusiast som spelade några takter ur långsamma satsen till Bruckners sjunde symfoni, där det förekommer ett mäktigt bäckenslag. Han spelade dem om och om igen, totalt ointresserad av vad som kom före och vad som följde efter, och varje gång skrällen kom ur högtalaren lyste hans ögon som ett litet barns då det ser julgranen. Han hade nått livets middagshöjd, ingen tvekan om den saken.

Hi-fi-entusiasterna har inte heller någon brådska hem. Visserligen iakttar de hyreslagens bestämmelser om att man inte bör ha musikutövning på gång efter klockan 23.00 på kvällen, men i stället övertalar de min make att ta fram en liten plåtlåda med ett fönster på (Tektronix Oscilloscope står det på den, jag har tittat efter)

lära mig. Det sker med en apparat om vilken det vänligaste man kan säga är att den är opraktisk. Dessutom måste vagningen ske med en precision som kunde få vilken apotekare som helst att känna att hans liv har varit förfelat.

Sen måste man vrida på en knapp på förstärkaren och bestämma sig för om man skall göra halt vid RIAA, NAB, NARTB, AES (old), AES (new), CCIR, COL, SEK. Därpå måste något som kallas slopen (inga svenska ord i onödan inom hi-fi inte) justeras och därpå loudnessen (som sagt var inom föregående parentes). Sen skulle det då vara klart (tror jag), om nu alla lösa sladdar (som förstås endast är tillfälliga provisorier — fast av förvånansvärt permanent natur) sitter där de ska och är hela. Men då har lusten att lyssna till musik försvunnit för

»Hi-fi-entusiasten är enorm kaffekonsument, hans cigarettförbrukning gör att Tobaksmonopolet bör räkna honom bland sina största tillgångar. Han är vanligen utrustad med skägg.»

och sedan sitter de där — tro mig — hur länge som helst och tittar på musiken!!!

Om nu hi-fi-hustrun skulle få lust att spela en skiva alldeles för sig själv så är det inte alls så enkelt som det kan låta. Först måste man välja pick-up. De ligger i en specialinredd låda med sammetsboten, som möbelkonstruktören antagligen tänkt sig för matsilver. Det har den emellertid aldrig använts till. I stället ligger där en massa pick-uper pryldigt uppräddade och försedda med följande beteckningar: 90 μ , 75 μ , 60 μ , 40 μ , 30 μ , 25 μ , 17 μ , 12 μ . Vilken av dessa är nu den rätta? Egentligen spelar det inte så stor roll, eftersom den pick-up som väljs antagligen inte passar i pick-up-armen. Sannolikt består en stor del av nöjet med hi-fi däri att ingenting passar ihop. Om det mot förmodan skulle göra det så är i alla fall bara början gjord. Man måste närmast justera nåltrycket har jag fått

länge sedan och hi-fi-hustrun har hunnit bli höggradigt nervös att ha tryckt på fel knapp någonstans, så att högtalaren plötsligt börjar morra och brumma som en hel zoologisk trädgård då man får vänta på maten.

Ibland kommer det för mig att det svävar något av tragik över hela hi-fi-sysselsättningen. I grunden tror jag att de som sysslar med att hängivet och uppoffrande jaga det perfekta ljudet gör det därför att de lider av bristande informationer. Ingen har nämligen talat om för dem var den perfekta ljudanläggningen står att finna. Det är på precis samma ställe där man finner den fullkomliga lyckan: vid regnbågens fot. Kunde de bara få det klart för sig, kunde de möjligen övergå till någon stillsammare och framför allt tystare hobbyverksamhet, exempelvis samla frimärken eller bygga sådana där båtar inuti flaskor.